

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА

**ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО
НА ДЕСЕРТНО ГРОЗДЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

2006 - 2020г.

Издава се със съдействието на ГТЦ „Насърчаване на земеделските и горскостопански структури в Родопите”

**НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА
ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ДЕЕРТНО ГРОЗДЕ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

АВТОРСКА КОЛЕГИЯ

**Доц. д-р Светла Бъчварова
Проф. д.с.н. Славчо Панделиев
Ст.н.с. д-р Виолета Димитрова
Джунка Стрелкова
Цветко Георгиев
Доц. д-р Кирил Попов
Н.с. Даниела Вачевска
Доц. д-р Васил Ковачев
Венета Янева**

**Издание на
Министерство на земеделието и горите
Януари 2007г.**

Националната програма за насърчаване на производството на десертно грозде в Република България за периода 2006г-2022г. е разработена на основание Заповед № РД 09-574 от 22.08.2006г. на Министъра на земеделието и горите г-н Нихат Кабил. Програмата е приета на Експертен съвет на 12.12.2006г. в МЗГ./Заповед № РД 09-1111 от 08.12.2006г./.

Основната цел на програмата е насочена към създаването на нови лозови насаждения с десертни сортове, в подходящи микрорайони, чрез прилагане на нови технологии, с пазарно ориентирани сортове с цел повишаване ефективността и конкурентноспособността на производството на десертно грозде.

Изданието е предназначено за ръководители в държавния и частния сектори на всички нива, научни сътрудници, специалисти в областта на научното обслужване на земеделието, фирми и лица занимаващи се с агробизнес, ръководители и специалисти от производствени кооперации, асоциации, фермери , борси и др.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

- I. Мотиви за разработване на програмата - стр. 2
- 1. Състояние на производството на десертно грозде в България - стр. 3
- 1.1 Исторически фактори за развитие на десертното гроздопроизводство в България - стр. 3
- 1.2 По-важни причини за кризата в развитието на производството на десертно грозде - стр. 4
- 1.3 Състояние на десертните лозя - стр. 4
- 1.4 Сортова структура на съществуващите насаждения - стр. 5
- 2. Цели и задачи на програмата - стр. 5
- 3. Предпоставки за разработване на програмата - стр. 6
- 3.1 Природни дадености - стр. 6
- 3.2 Човешки фактори - стр. 6
- 3.3 Сортова структура - стр. 7
- 3.4 Пазарни условия - стр. 7
- 4. Развитие на производството на десертно грозде - стр. 8
- 4.1 Подобряване състоянието на реколтираните десертни лозя - стр. 8
- 4.2 Необходими площи за страната - стр. 8
- 4.2.1 Необходими площи по региони - стр. 9
- 4.3 Необходим посадъчен материал - стр. 9
- 4.4 Подходящи технологии за отглеждане на десертните лозя - стр. 10
- 4.5 Създаване на необходимата маточна база - стр. 10
- 4.6 Очаквано производство на грозде до 2020г. - стр. 11
- 5. Икономическа ефективност от производството на десертно грозде - стр. 11
- 6. Мерки за изпълнение на програмата - стр. 12
- 7. Държавна политика в производството на десертно грозде - 13

ПРИЛОЖЕНИЕ:

- 1. Справки - 1 бр.
- 2. Таблици - 11 бр.

П Р О Г Р А М А

за насърчаване на производството на десертно грозде в България

М О Т И В И

за разработване на програмата

Лозарството е един от структуроопределящите подотрасли на българското земеделие с потенциал за организиране на конкурентноспособно и екологосъобразно производство на висококачествено грозде за прясна консумация и вина. Отговаряйки на изискванията на съвременния потребител, България може да възстанови позициите си на външните пазари и отново да бъде конкурент с производството на обновени продукти от грозде и неговите производни.

Десертното гроздопроизводство се обособява като самостоятелно направление в световното лозарство през 30-те години на 19-ти век. Първата страна износител на десертно грозде е Испания /1850г./ В настоящия момент основни страни-производителки на десертно грозде в Европа са: Италия, Испания, Гърция, Франция и Португалия.

В България началото на производството на десертно грозде се поставя през 20-30-те години на 20-ти век. Историята му е свързана с първия износ на десертно грозде през 1926 година. Отличните потребителски качества на сорт Болгар определят бързите темпове на развитие на производството на десертно грозде у нас.

Силни страни:

- добри почвено климатични условия за отглеждане на десертни сортове лозя;
- богат опит и традиции в производството и експорта на десертно грозде и лозов посадъчен материал;
- висока ефективност на производството;
- добър набор от селектирани български и интродуцирани десертни сортове лози ;
- наличие на научен и кадрови потенциал в областта на лозарството;
- консултантски ресурс;
- добър потенциал за реализация на външните пазари.

Слаби страни:

- Тенденции към намаляване на площите с десертни сортове лозя;
- Изтекъл срок на експлоатация на 60-70% от плододаващите лозя;
- Остаряла маточна база - с изтекъл амортизационен срок;
- Проблеми с изкореняването на бракувани и невъзстановими насаждения.

Производството на десертно грозде се нуждае от реструктуриране, чрез разработване на национална програма.

С помощта на националната програма трябва да се определят:

- подходящи месторастения на лозята;
- засаждане на конкурентни и качествени сортове лозя с сертифициран лозов посадъчен материал;
- дефиниране на пазарните приоритети за нашето грозде по видове и страни на реализация;
- определяне на механизми за стимулиране на отглеждането на лозята и системи за субсидиране и кредитиране;
- мерки за подобряване на агротехническите и фитосанитарни изисквания;
- мерки за подобряване производителността и качеството, чрез система за обучение на кадрите и осигуряване на специализирани земеделски услуги.

1. Състояние на производството на десертно грозде в България

1.1. Исторически фактори за развитие на производство на десертното грозде в България

Производството на десертно грозде се обособява като самостоятелно направление в световното лозарство през 30-те години на 20 век, като изход от настъпилата криза в отрасъла, свързана с относителното свръхпроизводство на вино. В България началото на десертното гроздопроизводство се поставя през 20-30-те години на 20 век. Историята му е свързана с първия износ на десертно грозде през 1926г. Отличните потребителски качества на сорта Болгар, както и добрата му реализация на европейския пазар, определят бързите темпове на развитие на десертното гроздопроизводство. Относителният дял на българското грозде е 0,12% през 1926г., и достига до 44% през 1939г. През 1938г. износът на десертно грозде от сорт Болгар е 55 000 тона, с което България се нарежда на първо място в света между страните износителки.

Нов подем в лозарството настъпва след Втората световна война. През 1968г. общата площ на лозя достига 202 700 ха, от които 53 500ха /26,4%/ са десертни. През 1965г. България заема за втори път първо място в света по износ на десертно грозде.

След 1980г. в световен мащаб в това число и в България се отчита непрекъснат спад на производството на десертно грозде.

От световното производство на десертно грозде около 15% се изнася. Основната част от произведеното грозде се консумира в страните производителки. Най - голям вносител и консуматор на десертно грозде е Европа /Германия, Англия, Холандия, Швеция/, Канада, Северна Америка и някои други страни.

България е една от страните, които до 1990г. изнася над 50 % от произведеното десертно грозде. След 1990г. България бележи рязък спад в износа на десертно грозде като през 2002-2005г. практически износ на десертно грозде не се прави. Консумацията на десертно грозде от 25-30кг на глава от населението през 1960г. спада на 3кг през 2005г.

1.2 По-важни причини за кризата в развитието на производството на десертно грозде

- Продължителната поземлена реформа;
- Голямата разпокъсаност на земеделските земи;
- Неблагоприятна възрастова и сортова структура на лозовите насаждения;
- Остаряла маточна база;
- Недостатъчно финансови средства за изкореняване на бракувани и невъзстановими лозови насаждения;
- Неефективно производство, което е резултат на неспазване технологиите на отглеждане на лозята;
- Нарушена връзка между наука и производство;
- Недостатъчно обучение и квалификация на заетите в производството на десертно грозде;
- Проблеми с напояването;
- Недостатъчно използване на наличните насърчителни средства, предоставени от различни програми.

1.3 Състояние на десертните лозя

По данни на дирекция "Агростатистика" към МЗГ през последните 5 години продължават неблагоприятните тенденции към влошаване на производството на десертно грозде.

През 2001г. площите засадени с десертни лозя са 13 748 ха и непрекъснато намаляват за да достигнат през 2004 и 2005г. съответно 9 932 ха и 9 137 ха. Агротехническото и фитосанитарното състояние на около 60 % от площите е крайно незадоволително. Възрастовата структура е неблагоприятна. Под 3 години са едва 2,5 – 3 %, от 4 до 10 години са 6-8 % , 11-20 години -25%, 21-30 години - 28% и над 31 години -36%.

За периода 2001-2005г. площите на десертните лозя, в Южен Централен, Югозападен и Североизточен са намалели близо 3 пъти /табл.2/.

Неблагоприятна е тенденцията и по отношение на производството на грозде. От 30 483 тона грозде произведено през 2001г. то намалява на 10723 тона през 2005г. /табл.3/. Основната причина за този

спад в производството на грозде от реколтираните площи са ниските средни добиви / табл.4/.

От 3 349 кг/ха грозде през 2001г. средните добиви спадат на 2 640 кг/ха през 2005г. За сравнение ще отбележим, че през периода 1985-1990г. средните добиви на грозде от десертните сортове са 8 000кг/ха. Голяма част от производството е от дребни производители, които не могат сами да организират износ и са принудени да предават гроздето си за преработка във винарски предприятия, а една част от тях и за производство на вино и ракия при домашни условия.

1.4 Сортова структура на съществуващите насаждения

По данни на дирекция”Агростатистика” на МЗГ около 80% от лозовите насаждения са заети със сорта Болгар, а останалите са с Кардинал, Брестовица, Мискет Хамбургски, Палиери, Плевен и др. При такава структура основната част от гроздето узрява след 20 август, предимно през средата на септември.

През последните 6 години е произведен лозов посадъчен материал от 65 сорта /табл.5/. Преобладават сортовете Болгар, Кардинал, Мискет Хамбургски, Палиери, Брестовица, Супер ран Болгар, Велика и др. За периода 2005-2006г. се увеличи търсенето на сорта Велика. Интересът към този сорт нарасна поради, красивия външен вид на грозда, едрина и добрата транспортабилност.

В сортовата структура почти липсват безсеменни сортове, причина за което е липсата на необходимата маточна база. Интересът на международния пазар към тези сортове расте непрекъснато.

2. Цели и задачи на програмата

2.1 Основната цел на програмата е:

Насърчаване създаването на нови лозови насаждения с десертни сортове, в подходящи микрорайони, чрез прилагане на нови технологии, с пазарно ориентирани сортове с цел повишаване ефективността и конкурентноспособността на производството на десертно грозде.

2.2 Задачи:

- избор на подходящи площи за десертни лозя;
- извършване на микрорайониране на десертните сортове лозя;
- създаване на маточна база за производство на сертифициран лозов посадъчен материал;

- въвеждане на ефективен контрол върху производството и търговията с подложки, присадници и вкоренени лози;
- даване на приоритет на десертните сортове българска селекция, които придават национален характер и специфичен облик на българското лозарство;
- въвеждане на подходящи и ефективни технологии за създаване и отглеждане на десертни лозя, съобразени с биологията на сортовете и почвено - климатичните условия в отделните региони;
- разработване на програми за маркетинг и износ на българското десертно грозде на външните пазари;
- създаване на условия за развитие на селските райони чрез организиране на лозарски агро-туризъм;
- утвърждаване на България като водещ регионален център на производството на десертно грозде в Югоизточна Европа, на Балканите и Черноморския район;
- въвеждане на европейския модел за биологично лозарство и производство на екологично десертно грозде и други хранителни продукти;
- подпомагане на производителите на десертно грозде със : съвети, информационни материали и др.;
- съдействие при изграждане на организации на производители на десертно грозде.

3. Предпоставки за разработване на програмата

3.1. Природни дадености

Климатът на страната, релефът и почвите създават изключителни условия за развитие на десертните лозя. Потенциалът на сортовете постигнат в определени райони е значителен за производство на десертно грозде в различни срокове от средата на юли до средата на ноември /табл.6/

През 1960г. са обособени четири лозарски района- Севернобългарски, Южнобългарски, Източнобългарски и Югозападен.

България има възможност да развие производство в някои допълнителни южни райони, където има много добри условия и етнически особености. Такива са Кърджалийска, Хасковска и Бургаска области, където има прекрасни почвено климатични условия и достатъчно работна ръка.

3.2. Човешки фактори

Независимо от настъпилите социално икономически промени след 1989г., пиететът към лозата е запазен - тя е източник на добри доходи в земеделието.

Системата на обучение в областта на лозарството е подходяща и включва както средно /селскостопански техникуми/ и висше образование по лозарство и винарство. В България се подготвят ежегодно по 160 специалисти със средно специално образование. За периода 2001-2006г. са завършили 526 ученика от специалност ”Лозаро-винарство”, като от тях 25 са учащи във ВУЗ, 38 са работещи по специалността. Независимо от това обаче липсва необходимата мотивация на младите хора да се ангажират с отговорностите и предизвикателството на лозарството. На този етап макар и слабо постепенно се създават необходимите условия за привличане на младите специалисти в лозарството.

Производството на десертно грозде трябва да се съсредоточи в районите където са запазени трудовите ресурси. Такива се очертават Русенска, Разградска, Варненска, Бургаска, Хасковска, Кърджалийска и Благоевградска области.

3.3. Сортова структура

Сериозна слабост в производството на десертно грозде у нас, както бе отбелязано е и незадоволителната сортова структура.

През последните 6 години е произведен лозов посадъчен материал от 65 сорта. Преобладават сортовете Болгар, Кардинал, Мискет Хамбургски, Палиери, Брестовица, Супер ран Болгар, Велика и др.

Перспективни десертни много ранни и ранозреещи: Супер ран Болгар, Надежда, Кардинал, Велика Брестовица, Мискет плевенски, Ряхово и др. Средно ранни и късно зреещи сортове: Мискет Хамбургски, Италия, Петричка есен, Наслада, Тича и др. Бесеменни сортове: Русалка-1, Русалка-3, Кондарев-6, Кондарев-10, Ресенско без семе, Кишмиш молдовски и др.

3.4. Пазарни условия

Нашата страна има извоювани позиции основно в Англия, Германия, Холандия, Полша и Скандинавските страни, а така също в Русия и Украйна. Основни наши конкуренти са Италия, Испания, Турция, Гърция, Аржентина, Чили, Бразилия, Сирия, Южна Африка. В последните години от пазарите ни изместват страните на Новия свят - Чили, Австралия и Аржентина. България може да запази своите позиции на тези пазари и да ги разшири, но трябва да поеме предизвикателството на високото качество, уникалност и разнообразие.

Успех на международните пазари можем да имаме само с едроплодни бeсeмeнни сортове като Русалка 1, Кондарев 6, Кондарев 10, Русалка 3 и семенните като Велика, Ряхово, Болгар, Брестовица и др.

Перспективни пазарни ниши за периода могат да се очакват чрез възстановяване позициите ни в Русия и Полша и откриване на нови пазари в Азия. За разрешаването на този основен проблем трябва да се активизират националните усилия в тази насока, както направиха нашите конкуренти Австралия, Чили и Аржентина.

Ние не можем да конкурираме в момента големите лозарски европейски страни като Италия и Испания, но можем да отвоюваме позиции както от тях, така и от отвъд океанските държави с високо качество на гроздето.

Очаква се обемът на продажбите на десертно грозде да се увеличи за Германия, Русия, Скандинавските страни, Полша и др. Расте консумацията на десертно грозде в Германия, Швейцария, Австрия.

Малко са страните, които участват активно на международния пазар като износители на грозде. До 1992г. осем страни Италия, България, САЩ /Калифорния/, Испания, Румъния, Афганистан, ЮАР и Гърция осъществяваха 84,4% от световния експорт на десертно грозде за прясна консумация. От 1992г. България не играе съществена роля в износа на десертно грозде. През последните години България няма нито един тон износ, докато през периода 1980-1990г. по износ на десертно грозде тя заема четвърто място в света.

4. Развитие на производството на десертно грозде

4.1 Подобряване на състоянието на реколтираните десертни лозя

По данни на дирекция “Агростатистика” към МЗГ през 2005г. общата площ на десертните лозя е 9 137 ха, а реколтираната е 4 062 ха лозя. /таблица 1,2,3,4,7/. В Южен Централен район се реколтират най-много десертни лозя - 1 605 ха, а най- малко в Северен Централен - 402 ха. Относителният дял на десертните спрямо общата площ на лозята е средно 5,1 %. Ниски са средните добиви на грозде - 2 640 кг/ха. Добивите варират в широк диапазон, което се дължи на различната сортова структура по райони и равнището на прилаганата агротехника.

4.2. Необходими площи за страната

Присъединяването на България към ЕС от 1 януари 2007г. осигурява достъп на земеделските производители до предвидените средства по ОСП на ЕС, което ще доведе до нарастване на заетостта в селското стопанство. Достъпът до Единния Европейски пазар, от своя страна предполага подобряване качеството на продукцията, увеличаване производителността на труда, вследствие подобрените условия на труд и

съответно повишена конкурентноспособност на българските производители.

От гледна точка на световните тенденции в производството и търговията с десертно грозде, както и изхождайки най-вече от подходящите почвено-климатични условия и традиции в страната се предвижда десертните лозя да достигнат 19 700 хил. ха. Прогнозира се общата площ на лозовите насаждения за производство на десертно грозде да достигне 9 200 хил. ха през 2015г., от които 3 200 хил. ха плододаващи и съответно 10 200 хил. ха плододаващи през 2020г. /табл.8/

4.2.1. Необходими площи по региони

Основният фактор, влияещ върху количеството и качеството на гроздовата реколта е климатичната среда (топлина, вода, светлина, въздух и др.). Географското местоположение на България, поставящо я на границата на умереноконтиненталния и средиземноморския климатичен пояс благоприятства получаването на висококачествена продукция от десертните лозя. Производството на десертно грозде се осъществява предимно в по-топлите микрорайони, характеризиращи се с ранна пролет, горещо лято и суха продължителна есен. Многогодишните проучвания показват, че за получаване на качествена продукция от десертните сортове са подходящи районите със температурна сума през вегетацията над 3 700⁰, а от безсеменните - с над 3 800⁰. От тази гледна точка благоприятни за производството на десертно грозде са условията на областите, Благоевград, Хасково, Кърджали, Ямбол, Пловдив, Стара Загора, Сливен, Бургас и отчасти Пазарджик, ивицата по десния бряг на р. Дунав от Лом до Силистра, обхващаща хълмистите възвишения на областите Монтана, Враца, Плевен, Велико Търново, Русе и Силистра. Въз основа на климатичните характеристики на районите в страната, статистическите данни за състоянието на производството на десертно грозде в отделните области през 60-те, 70-те и 80-те години на XX век, се предвижда най-голяма площ да заемат насажденията в Южен централен район (32 % от общата площ на десертните лозя), следван от Югоизточен (20,5%), където съществуват най-подходящите климатични условия за създаване и отглеждане на десертни лозя.

Значително увеличение на площите се предвижда и за Североизточния и Северния централен район за планиране. / табл. 9/

4.3. Необходим посадъчен материал

На таблица 10 са представени потребностите от лозов посадъчен материал за създаване на лозовите насаждения. Големи затруднения ще имат земеделските стопани през периода 2007-2010г., когато усилено ще се създава маточна база. От Програмата е видно, че

България не може да развие десертното гроздопроизводство само със собствен посадъчен материал. Ще се разчита и на внос. През 2005г. по данни на дирекция "Агростатистика" са внесени 10 170 734 присадени вкоренени лози.

Наложително е с предимство да се създаде необходимата маточна база от сортовете българска селекция. При това положение необходимите площи, заети с маточници към 2020г. за осигуряване на посадъчен материал изцяло от вътрешно производство са 328,2 ха, а тези на маточните лозя 132,6 ха /табл. 10/.

4.4. Подходящи технологии за отглеждане на десертните лозя

При избора на подходяща технология определяща роля имат направлението на гроздопроизводството и конкретните почвено-климатични условия на микрорайона и терена. В преобладаващата част от страната, където опасността от критични ниски зимни температури е реална, десертните сортове трябва да се отглеждат при загребни условия, като се формират на приземен Гюйо. При тези условия е подходящо да се засаждат не повече от 5 000 лози в ха. За районите без или с минимална опасност от повреди по лозите от измръзване (Югоизточна и някои микрорайони от централната част на Южна България) и при сравнително по-студоустойчивите десертни сортове е подходяща формиранката стъблен двураменен Гюйо с височина на стъблото 80-100см. При тези условия в зависимост от почвения тип, наклона на терена и експозицията е подходящо да се засаждат 3 000 до 4 160 лози в ха в зависимост от силата на растеж на конкретния сорт.

4.5. Създаване на необходимата маточна база

В съответствие с нормативната база на страната за производство на лозов посадъчен материал новите лозовите насаждения в страната трябва да се създават само със сертифицирани подложкови резници. Производството на резници към 2005г. е около 10 милиона. За осигуряване на необходимия оборот с присадени вкоренени лози за винени и десертни лозя ще са необходими най-малко по 40 милиона резника. Тези резници могат да се произведат от 200 ха маточници. При положение, че маточниците в България са около 100 ха става ясно, че оборота на десертните лозя през следващите 10 год. ще се реализира до голяма степен с внос на резници и присадени вкоренени лози. По голяма част от едроплодните семенни и безсеменни сортове лози са българска селекция. Това означава, че от тях не може да се разчита на внос на посадъчен материал. Това налага да се ускори създаването на маточна база от сортове българска селекция. В изпълнение на българо-германския проект «ФАМАД» е поставено начало на изграждането на маточни бази

от десертни сортове в ИЛВ гр. Плевен, Русе, Бяла, Поморие и АМБ АГРО - Пловдив. В «Ценко- 95» гр. Бяла се създава предбазов материал от икономически най-важните подложки /справка №1/.

4.6. Очаквано производство на грозде до 2020г.

Очаква се производството на трапезно грозде през 2015г. да бъде 27 200 тона при среден добив 8 500 кг/ха, а през 2020г. - 91 800 тона, при среден добив 9 000 кг/ха (табл. 11). Примерните направления на реализация са както следва:

- употреба за прясна консумация - 56 000 тона;
- износ и преработка - 35 800 тона;

Количеството на десертното грозде за потребление на вътрешния пазар е пресметнато при консумация 8 кг. на човек от населението, каквото е равнището през 1996-1997г. по данни на О.І.У.

Считаме, че предложената програма е реално осъществима. През периода 2006-2015г. усилията на земеделските стопани ще бъдат насочени към възстановяване на част от съществуващите насаждения и създаване на необходимата маточна база. Темпът за засаждане на нови лозя ще бъде по-бавен. След 2015г. се предвижда завишение на площите, които предстои да бъдат засадени. Това темпо е нормално, защото вече ще са създадени необходимите предпоставки.

Икономическа ефективност от производството на десертно грозде

При така разработената „Национална програмата за насърчаване на производството на десертно грозде в Република България” с приетите показатели за среден добив от хектар, средна реализационна цена, разходи за производство и реализация на продукцията, размера на печалбата ще зависи от размера на плододаващите площи. При база 2005г. през 2015г. при някой от показателите на проекта ще се получи чувствителен ръст. Така при спазване на приетата технология средния добив се очаква да достигне 8 500 кг/ха при 3 250 кг/ха през базовата 2005г или ръст от 5 250 кг/ха изразено в проценти това е 261,53 %. Заедно с нарастването на средния добив с подобряване на качеството на десертното грозде се очаква и по-висока цена на реализация. Общата продукция от декар се предвижда да достигне 12 750 лв., което е 3,57 пъти

повече спрямо базовата година. Още по-добри резултати се очакват към 2020 година. Земята като основно средство за производство в земеделското стопанство ще бъде с висока степен на използваемост. Дългият период на експлоатация на лозовите насаждения /30 години/ позволява по-ефективно да се използват вложените инвестиции.

При очаквани през 2015г. оптимални производствени разходи от 3 677,40 лв./ха. ще се получи печалба от 9 072,6 лв./ ха. Коефициентът на ефективност на разходите по технологична карта е 5,10, което показва тяхното икономично и ефективно използване при производството на десертно грозде. На тази база себестойността на гроздето ще достигне 432,63 лв./тон, а нормата на печалба 246,71%. Тези показатели изразяват степента на отплащане на направената инвестиция и вложените разходи за производство. На базата на тези високи производствени и финансови резултати при така формираната печалба вложените инвестиции ще се откупят за 4-5 години.

6. Мерки за изпълнение на програмата

- Министерството на земеделието и горите приема „Националната програма за насърчаване производството на десертно грозде в Република България”;
- Насърчаване създаването на маточни бази от предбазов, базов и сертифициран лозов посадъчен материал;
- Ежегодно финансиране на изкореняването и презасаждането на около 1 000 ха десертни лозя;
- Насочване на научните изследвания към проблеми с приложен характер и обслужващи целите на Програмата;
- Използване на геостратегическото положение, извоювания професионален авторитет на България във водещ регионален производител на десертно грозде на Балканите и Черноморския район;
- Създаване на условия за стабилно развитие на селските райони чрез организиране на производството на десертно грозде и развитието на лозарски туризъм;

- Изготвяне на предложения до Разплащателната агенция за финансово подпомагане и за поддържането на генетичния ресурс от десертни сортове лози на страната.

7. Държавна политика в производството на десертно грозде

- Изграждане на Национална система за производство на сертифициран лозов посадъчен материал, съобразно изискванията на ЕС;
- Актуализиране на сортовата структура и поетапно разширяване на маточната база;
- Включване в сертификационната схема на български сортове, които намират приложение;
- Стимулиране на износа чрез изграждане на организации на производители на десертно грозде;
- Преминаване от традиционните технологии на отглеждане към биологично производство на десертно грозде;
- Подпомагане на Националния генофонд в страната /десертно гроздопроизводство/;
- Стимулиране създаването на нови насаждения от пазарно ориентирани сортове за задоволяване потребностите на вътрешния пазар, износа и преработвателната промишленост;
- Възстановяване на традиционните пазари в Русия, Полша и откриване на нови пазари в Азия;
- Създаване на национална информационна система.

С П Р А В К А № 1

СПИСЪК НА БАЗИТЕ И СОРТОВЕТЕ ВКЛЮЧЕНИ В ДЕМОНСТРАЦИОННИТЕ НАСАЖДЕНИЯ

БАЗА ПОМОРИЕ

Десертни сортове - базово маточно лозе

Велика, Русалка 1, Ряхово

ОБРАЗЦОВ ЧИФЛИК - РУСЕ

1.Базов подложков маточник

Берландиери х Рипария SO4; Рупестрис дю Ло /Монтикола/;
Шахла х Берландиери 41Б.

2.Базово насаждение за калеми

сортове Ряхово, Приста, Русенско без семе, Мискет Русенски

“АМВ - АГРО” ООД гр. Пловдив

Десертни сортове - базово маточно лозе.

Болгар 14, Палиери, Мискет Хамбургски, Русалка 1, Безсеменен
Хибрид VI-4, Надежда

“ЦЕНКО - 95” БЯЛА

Предбазов материал от подложки

Шасла х Берландиери 41Б кл.195, Берландиери х Рупестрис 1103
ISV 1Паулсен, Рупестрис дю Ло / Монтикола /,
Берландиери х Рипария SO4, Берландиери х Рупестрис 110 R, Рипария х
Берландиери /161-49С/ х Рипария х Рупестрис/3309С/, Гравьозак, Феркал.

ИЛКО ИЛЧЕВ - гр. КАСПИЧАН

Бели винени сортове - базово маточно насаждение

Траминер розов, Димят бял, Юни блан, Мискет отонел, Алиготе

с. КОРТЕН - ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА

Червени винени сортове - базово маточно насаждени

Гъмза, Широка мелнишка лоза, Мелник 55, Памид черен, Памид Червен и Памид Русе - 1, Шевка, Мавруд.

ИНСТИТУТ ПО ЛОЗАРСТВО И ВИНАРСТВО ГР. ПЛЕВЕН

Сортове устойчиви на ниски температури и гъбни болести предбазово маточно насаждение.

- 1. Червени:** Сторгозия, Рубин;
- 2. Бели:** Мискет кайлъшки, Слава, Дружба, Наслада;
- 3. Десертни:** Супер ран Болгар, Кондарев;
- 4. Подложка:** Берландиери x Рипария СО4 - базов маточник.

Таблица 1
Площи заети с десертни лозя в България
в ха

ГОДИНИ	ПЛОЩИ
2001	13748
2002	12822
2003	11574
2004	9932
2005	9137

Таблица 2
Разпределение на реколтираните десертни сортове лозя по райони /ха/

Райони	2001 Десертни сортове лозя	2002 Десертни сортове лозя	2003 Десертни сортове лозя	2004 Десертни сортове лозя	2005 Десертни сортове лозя
Северозападен	511	121	289	335	379
Северен централен	596	204	979	635	402
Североизточен	1925	1216	574	765	585
Югоизточен	444	1518	818	1113	869
Южен централен	3808	1995	2728	2415	1605
Югозападен	1715	153	488	328	222
Общо	8999	5207	5876	5591	4062

Таблица 3
Производство на десертно грозде /тона/

Райони	2001 Десертно грозде от лозя	2002 Десертно грозде от лозя	2003 Десертно грозде от лозя	2004 Десертно грозде от лозя	2005 Десертно грозде от лозя
Северозападен	1882	491	1229	917	952
Северен централен	1304	723	1720	1425	511
Североизточен	5173	2802	1364	1768	966
Югоизточен	1770	4571	4936	3365	1621
Южен централен	14219	8604	12877	7925	5405
Югозападен	6135	289	835	1048	1268
Общо	30483	17480	22961	16448	10723

Таблица 4
Средни добиви от десертно грозде кг/ха

Райони	2001 Десертни сортове	2002 Десертни сортове	2003 Десертни сортове	2004 Десертни сортове	2005 Десертни сортове
Северозападен	3569	4068	4252	2737	2515
Северен централен	3406	3537	1757	2244	1273
Североизточен	2766	2304	2376	2311	1651
Югоизточен	3733	3011	6034	3023	1865
Южен централен	3198	4312	4720	3282	3399
Югозападен	4254	1887	1712	3195	5713
Общо	3349	3356	3907	2942	2640

Таблица 5
Присадени резници по сортове за периода 2001-2006г.

сортове	2001г	2002г	2003г	2004г	2005г	2006г
Болгар	40413	38138	51872	28574	54035	109860
Брестовица	20209	73210	20870	16822	29570	34640
Италия	16532	33866	19380	17180	10665	15660
Сензо	7995	7354	10680	8680	8525	11440
Хамбургски мискет	38768	60056	40025	53553	36160	41952
Хамбургски мискет кл.202		5000				
Кардинал	22521	28158	10800	15310	15573	56813
Кардинал кл.85		1000				
С.Р.Болгар	19103	20378	22820	20174	33096	39284
Болгар кл.14	4727	3245	2070	2542	288	158
Плевен	17197	27953	22830	18566	10555	14699
Приста	14343	10605	2648	14534	11721	11374
Русенско едро	3000	980	3057	1320	6219	1800
Русенски мискет	1999	9088	4640	11080	18553	13300
Ранно без семе	468	407	2850	1650	3207	350
Русенско без семе	1187	2532	1450	3076	10718	5465
Велика	1287	3207	3707	3510	319923	153983
Наслада	38165	21536	16940	10344	11595	20367
Ряхово	383	671	1130	2190	837	4024
Дунав	9093	16340	15200	21400	39600	180
Палиери	5923	11446	11250	7292	27491	64339
Блек пърл	500	10200	3500	9000	15000	29500
Тракийски мискет	1765	1564	1000		300	500
Чауш	1120	1580	960	2340	1800	1800
Плевенски мискет	10760	12870	9750	10142	8630	18470
Надежда	1189	2720	9190	3000	13000	33297
Хибрид 6 – IV		100	4000	2000	6000	6074
Кралски рубин	329	730	240	650	1000	
Алфонс Лавеле	3710	2178	750	1300	800	
Алфонс Лавеле кл.319		1000				
Сияна		421		150	5000	13576
Верен	1200	100		800	900	550
Киш миш Молдавски	7000	1895		1140	1400	400

Кондарев 6	744	315	500	1000	910	800
Дружба	6051	3066	2480	3860	4330	9483
Билиана		1000	1000	500	600	
Черна перла	125	480	440	680	765	600
Русалка 1	2603	100		700	400	1033
Мечта	9006	3280	1190	3136	1450	8342
Перлб дьо Ксаба	120	1900	200		100	1150
Молдова	150	500	580		750	
Памид Русе 1	530	3164	4350		1400	670
Русалка		491	780		350	
Тича	500	1000				
Любимец	230	1010				
Русалка 3	1873	1696	1950	650		1900
Средец	482	542	140			1000
Марица	534	500	1110	7500		
Мир	607					
Султанина	55	300				
България	400	200				
Армира	1165					
Вита	289	100	2000			
Тракия х Сейвилар	871					
Дунавски мискет	450	425				
Муска Дада	90	100				
Флайм сийдлес	1000	800	2000	1650		6000
Супер сийдлес	500	200		100		
Гигант	375	860				
Пазарджишко черно	757	400				
Оксана	2680					
Ран мискет	600					
Ризамет	60					
Александрийски мискет	500	300				
Никополски мискет	100					
Лисича опашка	40	400				
Пловдивски мискет	70	265				
Царица на лозята	150	300				1000
Шасла доре		4000				
Шасла		1600				
Коларовец		150				
Петричка есен		345		160		
Киш миш лучистий		10				
Войводиново		350				233
Русалка 6		105				
Първенец			100			
Диана			100			
Бяло без семе				150		
Ирша оливер						800
Всичко десертни	324593	440782	312529	308405	713216	736866

Таблица 6

Температурни суми за различните райони у нас по срокове на зреене на групите сортове

РАЙОНИ	Към 15. VII	Към 15 .VIII	Към 20. VIII	Към 5.IX	Към 25. IX	Към 5. X	Към 15. XI
Сандански	2039	2542	2891	3268	3672	3866	4390
Петрич	2052	2554	2924	3288	3681	2867	4344
Пловдив	1834	2314	2654	3087	3383	3544	4198
Перущица	1896	2394	2748	3101	3491	3670	4155
Оряхово	1907	2398	2747	3092	3469	3646	4064
Русе	1887	2376	2722	3064	3440	3613	4050
Ивайловград	1761	2240	2554	2925	3307	3489	4042
Поморие	1710	2193	2542	2888	3286	3473	4009
Свищов	1883	2362	2702	3039	3411	3585	4007
Стара Загора	1796	2281	2634	2968	3348	3531	3992
Плевен	1883	2314	2654	2991	3363	3538	3962
Чирпан	1788	2269	2614	2957	3334	3510	3963
Бургас	1682	2160	2500	2842	3229	3412	3938
Павликени	1786	2263	2600	2934	3299	3472	3897
Сухиндол	1775	2242	2577	2909	3277	3451	3885
Велико Търново	1733	2215	2543	2870	3234	3410	3840
Ловеч	1759	2226	2557	2882	3442	3415	3832
Сливен	1688	2154	2485	2813	3175	3347	3794
Видин	1762	2228	2556	2877	3226	3387	3772
Несебър	1580	2018	2356	2692	3075	3258	3770
Силистра	1722	2181	2505	2827	3179	3342	3747
Карлово	1653	2110	2434	2755	3109	3271	3701
Враца	1679	2136	2460	2780	3128	3294	3686
Варна	1519	2002	2332	2663	3034	3201	3678
Пазарджик	1545	2018	2352	2683	3042	3215	3644
Карнобад	1559	2013	2336	2656	3013	3178	3610
Шумен	1598	2043	2358	2673	3013	3170	3568
Кюстендил	1591	2032	2342	2649	2996	3140	3519
София	1536	1974	2281	2586	2918	3074	3445
Троян	1487	1904	2194	2481	2805	2941	3300

Таблица 7
Реколтирани лозя по райони за планиране

Райони	Площи на лозя всичко/ха	Лозя с десертни сортове		Средни добиви от десертните лозя кг/ха
		ха	%	
Северозападен	5 872	379	6,5	2 515
Северен централен	9 648	402	4,2	1 273
Североизточен	8 972	585	5,9	1 651
Югоизточен	22 680	869	3,8	1 865
Южен централен	28 772	1 605	5,6	3 399
Югозападен	3 958	222	5,6	5 713
Общо	80 802	4 062	5,1	2 640

Таблица 8
Оборот на десертните лозя през периода 2006 - 2015

В ХИЛ. ХА

НАСАЖДЕНИЯ	ОТЧЕТ 2005 Г.	ПРОГРАМА									
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Новозасадени	-		0,2	0,3	0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	2,0	2,0
2. Млади неплододаващи	-		-	0,2	0,5	1,0	1,8	2,5	3,0	3,0	4,0
в т.ч. 2 год.	-		-	0,2	0,3	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	2,0
3 год.	-		-	-	0,2	0,3	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0
4 год.	-		-	-	-	0,2	0,3	0,5	1,0	1,0	1,0
3. Плододаващи	5,5	4,0	3,0	2,5	2,0	1,5	1,2	1,2	1,2	2,2	3,2
4. Амортизация	1,5	1,0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	-	-	-
Всичко (А + Б)	4,0	3,0	2,7	3,0	2,5	2,5	3,5	4,2	5,2	7,2	9,2

Таблица 8 /продължение/

Оборот на десертните лозя през периода 2016 - 2020

В ХИЛ. ХА

НАСАЖДЕНИЯ	ПРОГРАМА				
	2016	2017	2018	2019	2020
1. Новозасадени	2,0	2,0	2,5	2,5	2,5
2. Млади неплододаващи	4,0	5,0	6,0	6,5	7,0
в т.ч. 2 год.	2,0	2,0	2,0	2,5	2,5
3 год.	1,0	2,0	2,0	2,0	2,5
4 год.	1,0	1,0	2,0	2,0	2,0
3. Плододаващи	4,2	5,2	6,2	8,2	10,2
4. Амортизация	-	-	-	-	-
Всичко (А + Б)	10,2	12,2	14,7	17,2	19,7

Таблица 9
Разпределение на площите десертни лозя по райони в ха.

Райони	Отчет	Програма	
	2005 г	2015г	2020г
Северозападен	379,0	800,4	945,6
Северен централен	402,0	2 042,4	3 289,9
Североизточен	585,0	1 518,0	3 782,4
Югоизточен	869,0	2 060,8	4 038,5
Южен централен	1 605,0	2 465,6	6 304,0
Югозападен	222,0	312,8	1 339,6
Общо:	4 062,0	9 200,0	19700,0

Таблица 10
Възпроизводствена база на лозарството в страната по години

ПОКАЗАТЕЛИ	Мярка	ПРОГРАМА							
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1. Новозасадени лозя	х. ха	0,2	0,3	0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	2,0
2. Присад. вкор. лози	х. бр.	7 000	10 500	17 500	17 500	35 000	35 000	3500 0	7000 0
3. Присадени резници	х. бр.	1 750	2 625	4 375	4 375	8 750	8 750	8750	1750 0
4. Площ на лоз. вкоренилища	ха	1,46	2,20	3,65	3,65	7,30	7,30	7,30	1,459
5. Подл. резници	х. бр.	2 625	3 938	6 563	6 563	13 125	13 125	1312 5	2625 0
6. Площ лоз. маточници	ха	26,3	39,4	65,6	65,6	131,3	131,3	131,3	262,5
7. Резн. за калеми	х.бр.	35 000	52 500	87 500	87 500	175 000	175 000	1750 00	3500 00
8. Площ на мат. лозя	ха	10,6	16,0	26,5	26,5	53,0	53,0	53,0	106,1

ПОКАЗАТЕЛИ	Мярка	ПРОГРАМА					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
1. Новозасадени лозя	х. ха	2,0	2,0	2,0	2,5	2,5	2,5
2. Присад. вкор. лози	х. бр.	70000	70000	70000	87500	87500	87500
3. Присадени резници	х. бр.	175000	175000	17500 0	21875 0	21875 0	218750
4. Площ на лоз. вкоренилища	ха	1,459	1,459	1,459	1,823	1,823	1,823
5. Подл. резници	х. бр.	262500	262500	26250 0	32813 0	32813 0	328130

6. Площ лоз. маточници	ха	262,5	262,5	262,5	328,2	328,2	328,2
7. Резн. за калеми	х.бр.	350000	350000	35000 0	43750 0	43750 0	437500
8. Площ на мат. лозя	ха	106,1	106,1	106,1	132,6	132,6	132,6

Таблица 11
Площи, производство и средни добиви от десертните лозя в България

Период	Показатели		
	Площи плододаващи, х. ха	Производство, х. тона	Среден добив, кг/ха
ОТЧЕТ			
1996 – 2000	13,65	53,1	3890,2
2001 - 2005	5,51	17,9	3250,0
ПРОГРАМА			
2015 г.	3,20	27,2	8500,0
2020 г.	10,20	91,8	9000,0